

[អ្នកសម្ភាសៈ សាយ គុណ, អ្នកផ្តល់បទសម្ភាសន៍ៈ ក្រាក់ ជី]
[Interviewer: TS. Interviewee: KC.]

[00:00]

តា!
Ta! ['Grandpa']

[សើច...]
[Laughs...]

ជាទូទៅ តើតាធ្វើអង្កួចទុកជាមុន? តើតាធ្វើទុកសម្រាប់លក់ទេ? ហើយជាញឹកញយ
តាធ្វើប៉ុន្មានដងក្នុងមួយខែ?
Generally, did you make Angkuoch in advance [of selling]? Did you make it for sale?
And how often did you make Angkuoch?

ខ្ញុំធ្វើអង្កួចទុកយូរគ្រាន់ច្រើនដែរ។ ពេលដែលភ្ញៀវទេសចរណ៍មិនសូវរកទិញដូចពីមុន
ខ្ញុំក៏ផ្អាក។ តែប្រសិនបើមានគេទិញទៀត ខ្ញុំអាចធ្វើទៀត។
ប៉ុន្តែអ្នកទិញភាគច្រើនឲ្យតម្លៃទាប ទើបបានជាខ្ញុំមិនចង់ធ្វើ។ បើគេឲ្យតម្លៃខ្ពស់
ខ្ញុំនឹងនៅតែចម្រើនធ្វើ។
I used to make Angkuoch and keep it advance. Since the tourists are not
buying it like before, I stopped for a while. But if they continue to buy, I will
keep making them. But most of the buyers want to buy for a low price, and so
I don't want to make them. If they give me a high price, I will keep making
them.

តើតាធ្វើរាល់អាទិត្យ? រាល់ខែ? ឬក៏មួយឆ្នាំម្តង?
How often do you make Angkuoch? Once in a month or year?

ដូចខ្ញុំជម្រាបជូនអម្បាញ់មិញ បើគេកម្រ ហើយឲ្យតម្លៃរាងខ្ពស់ ខ្ញុំធ្វើ។
តែខ្ញុំមិនបានធ្វើទុកទេ ដោយសារខ្ញុំគ្មានពេលនឹងធ្វើដែរ តែបើមានគេកម្រឲ្យធ្វើ
ខ្ញុំឆ្លៀតពេលទៅធ្វើ។
Like I said, if people place an order and give me a high price, I will make them.
I do not make them in advance because I do not have a lot of free time. If
people order, I will try to find time to make them.

[01:19]

ចុះសព្វថ្ងៃនេះ តាមមានគេកម្រច្រើនដែរឬទេ?
Nowadays, do you have a lot of orders?

ឥឡូវនេះ វាមិនសូវមានទេ!
Nowadays there are not many orders.

អញ្ចឹងវាមានន័យថា ការធ្វើអង្កួចនេះមានការផ្លាស់ប្តូរខុសពីមុនដែរឬអត់?
So, has the situation of Angkuoch making changed compared to the past?

បើតាមខ្ញុំមើលទៅ បើយើងមានទេសចរណ៍ច្រើន
នោះនឹងមានមនុស្សមកទិញរបស់នេះច្រើនដែរ។
Based on my observation, if we have many tourists, there will be customers
who buy this instrument.

សម្រាប់រយៈពេលប្រាំឆ្នាំក្រោយនេះ តើស្ថានភាពរបស់អង្កួចមានលក្ខណៈបែបណាដែរ?
តើមានការផ្លាស់ប្តូរដែរឬទេ?

Over the past five years, has the situation of Angkuoch changed?

រឿងនេះ ខ្ញុំមិនអាចសន្និដ្ឋានបានទេ។ ដូចខ្ញុំជម្រាបជូនអញ្ចឹង បើគេឲ្យធ្វើ
ទើបខ្ញុំធ្វើ។ ខ្ញុំមិនមានពេលសម្រាប់ធ្វើទុកទេ។

I cannot give you my opinion on this. As I said, I make Angkuoch when there is
an order. I do not have time to make them in advance.

សម្រាប់រយៈពេលប្រាំឆ្នាំក្រោយនេះ តើស្ថានភាពរបស់អង្គចមានលក្ខណៈបែបណាដែរ?
Over the past five years, how is the situation of Angkuoch?

រយៈពេលប្រាំឆ្នាំក្រោយនេះ វាថយ។ គេមិនសូវរកដែរ។

In the past five years, it has been decreasing. Not many people have been
looking to buy.

[02:25]

ហេតុអ្វី?

Why not?

តាមខ្ញុំមើល មានអ្នកផ្សេងធ្វើដែរ។ ពេលដែលគេឲ្យខ្ញុំធ្វើ
ខ្ញុំមិនមានពេលអាចធ្វើជូនគេបាន ទើបគេផ្អាកមិនមករកខ្ញុំ។ មានអ្នកផ្សេងធ្វើដែរ!
មានអ្នកធ្វើមួយចំនួនដែរ។

Based on what I have seen, there are more people who make this instrument
now. When the customers asked me to make it, I declined as I did not have
time, so then they stopped asking me. There are other people making it now.

អញ្ចឹងវាមានន័យថា ពីមុនគាត់ធ្វើម្នាក់ឯងឬក៏ពីរនាក់? តែពេលនេះ មានមនុស្សច្រើនធ្វើ?
So this means that before there was only you or a couple of people making
Angkuoch, and now there are many?

នៅព្រះដាក់ គេក៏មាននៅធ្វើដែរ។ អ្នកធ្វើនោះ
គឺជាកូនចៅតាម្នាក់ដែលខ្ញុំបាននិយាយប្រាប់អម្បាញ់មិញ។

At Preah Dak, there are people who still make Angkuoch. The makers are the
children and grandchildren of the man who I told you about earlier.

ពួកគេធ្វើអង្គចអីដែរ?

What type of Angkuoch do they make?

ពួកគេធ្វើអង្គចឬស្សី។

They make Angkuoch Russey (Bamboo Angkuoch).

[03:01]

តាមអ្វីដែលគាត់ដឹង អ្នកធ្វើនោះមានប្រហែលជាប៉ុន្មាននាក់?
Based on what you know, how many makers are there?

ទេ! ខ្ញុំមិនបានចំណាំដែរ។ មិនដឹងថាប៉ុន្មាននាក់ផង!

No, I cannot remember. I do not know the number of makers.

ជាទូទៅ តើគាត់ធ្វើអង្គចសម្រាប់លក់ ឬសម្រាប់មនុស្សពិសេស?
Normally, do you make the Angkuoch to sell for a special person?

អត់ទេ! ខ្ញុំធ្វើសម្រាប់អ្នកណាដែលមកទិញ។ ខ្ញុំមិនគិតពីមនុស្សពិសេស
ឬមិនពិសេសទេ។ បើគេទិញ ខ្ញុំធ្វើលក់ឲ្យគេ។

No, I make Angkuoch for those who come to buy them. I do not think whether they are special or not. When they want to buy, I make Angkuoch for them.

ភាគច្រើន តើគេទិញម្តងប៉ុន្មានដែរ?

Most of the time, how many Angkuoch do they buy from you per time?

ចួនកាល គេកម្រងរាប់រយអង្គចុះ។

Sometimes they order more than a hundred.

ហើយភាគច្រើន អ្នកណាជាអ្នកទិញ?

And who have your customers been?

ខ្ញុំអត់ស្គាល់ដែរ?[សើច...] ចួនកាល ជនជាតិបរទេសមកកម្រងទិញពី៥០ ទៅ ៦០ តែពួកគាត់មកយូរៗម្តង។ មិនបានញឹកញាប់ទេ។

I do not know. [Laughs...] Sometimes foreigners ordered from 50 to 60, but they did not come to buy often. Not so often!

[04:04]

ភាគច្រើន ជនជាតិអ្វីដែលចូលចិត្តទិញអង្គចុះ?

What nationality liked to buy from you most?

អ្នកដែលមកទិញភាគច្រើនជាជនជាតិបារាំង តែខ្ញុំមិនស្គាល់ឈ្មោះគាត់ដែរ។

Most of my customers were French but I did not know their names.

តើតាអាចលក់អង្គចក្កងតម្លៃមួយប៉ុន្មានដែរ?

How much did you sell an Angkuoch for?

កាលពីខ្ញុំទើបធ្វើពីមុន វាមានតម្លៃមួយតែប្រាំរយរៀលទេ។ តែពេលនេះ វាមានតម្លៃ៥០០រៀល។

At the beginning, when I began to make, it was only 500 Riels an Angkuoch. Now, it's become 1500 Riel per Angkuoch.

ពេលដែលគេកម្រងម្តងច្រើនៗ តើតាលក់យ៉ាងម៉េចដែរ?

When your customers ordered many Angkuoch, how was the price then?

ពេលដែលគេកម្រងច្រើន ខ្ញុំលក់ក្នុងតម្លៃធម្មតា។

When they ordered a lot, I sold them at the usual price.

ក្រៅពីលក់ជូនភ្ញៀវបរទេស តើតាមានលក់បោះដុំក្នុងស្រុកដែរឬទេ?

Besides from selling to foreign customers, did you sell at the local shop?

ដូចខ្ញុំជម្រាបជូនអំបាញ់មិញ ពេលដែលគេមកកម្រង ខ្ញុំគ្មានពេលធ្វើឲ្យគេ។ ដូច្នេះ គេក៏មិនចង់មករកខ្ញុំទៀតដែរ។ តែប្រសិនខ្ញុំធ្វើរាល់ថ្ងៃ ប្រហែលជាមានមនុស្សមកបន្តទិញច្រើន។

As I told earlier, when they made an order, I did not have time to make for them. Therefore, they stopped asking me. But if I still kept making them every day until now, I might have customers who would continue to buy from me.

មកដល់ពេលនេះ តាប្រហែលធ្វើបានប៉ុន្មានអង្គចហើយ?

How many Angkuoch have you made?

ខ្ញុំមិនអាចរាប់អស់ទេ ព្រោះវាច្រើនដែរ។ ខ្ញុំអាចធ្វើពី១៥ ទៅ២០អង្គចក្នុងមួយថ្ងៃ។

I cannot count because it was a lot. I can make 15 to 20 Angkuoch per day.

[05:34]

ប្រហែលជារាប់ពាន់អង្គ?
Perhaps over a thousand?

បាទ!ច្រើន!
Yes, many.

នៅពេលដែលធ្វើហើយ តើលក់ទាំងអស់ឬយ៉ាងណា?
When you finished making them, did you sell them all?

ខែខ្លះ ខ្ញុំអាចលក់អស់។ ខែខ្លះ ខ្ញុំក៏លក់នៅសល់ដែរ។ពេលនេះ ខ្ញុំមាននៅសល់ខ្លះដែរ។
ដូចខ្ញុំប្រាប់អំបាញ់មិញអញ្ចឹង ពេលដែលគេមករកខ្ញុំឲ្យធ្វើ ហើយខ្ញុំគ្មានពេល
ពួកគេក៏លែងមករកខ្ញុំទៀត។ ដល់ពេលខ្ញុំធ្វើទុក មិនមានអ្នកណាមកទិញ
ដូច្នេះហើយបានជានៅសល់ខ្លះ។ វាមិននៅសល់ច្រើនទេ នៅសល់តែមួយចំនួន
ដោយសារតែខ្ញុំផ្អាកធ្វើដែរ។

Some months, I could sell them all. Some months, I could not. Even now, I still
have some. As I told you, when customers asked me to make them, I did not
have time and then they stopped asking me. When I made them in advance,
no-one came to buy them. Hence, I still have some Angkuoch. Not so many,
just some because I have stopped making them.

ពេលដែលតាធ្វើអង្គច តើតាធ្វើម្នាក់ឯង ឬក៏មានកូនចៅមកជួយធ្វើដែរ?
*When you managed to make Angkuoch, did you make them alone? Or did you get
help from your children and grandchildren?*

ដោយពេល!ពេលណាដែលគេសម្រាកពីការងារពេញម៉ោងរបស់គេ គេក៏មកជួយធ្វើខ្ញុំ។
តែបើគេធ្វើការងារគេ ហើយគ្មានពេលទំនេរ ខ្ញុំធ្វើម្នាក់ឯង។ ខ្ញុំធ្វើម្នាក់ឯង។

It depended. When they left their full time jobs, they came to help me. But if
they were busy with their work and did not have time to come, I made them
alone.

[06:33]

តើភាគច្រើន អ្នកណាដែលតែងតែមកជួយតា?
Who helped you most of the time?

មានតែចៅ និងកូន!
Only my children and my grandsons.

ចៅប៉ុន្មាននាក់?
How many grandsons?

ចៅពីរនាក់!
Two grandsons.

ប្រុសទាំងអស់?
All boys?

ប្រុសទាំងអស់ មិនមានស្រីទេ! [សើច...]
All boys, no girl. [Laughs...]

ស្រីមិនចេះធ្វើដែរ! [សើច...]
Girls cannot make [Angkuoch]. [Laughs...]

ចុះតាធ្វើអង្គចប៉ុន្មានប្រភេទ?

How many types of Angkuoch did you make?

ខ្ញុំធ្វើតែមួយប្រភេទទេ។ ប្រភេទឬស្សី!
I made only one type. Angkuoch Russey!

តើគាបានដឹងថាគេធ្វើអង្គុចដែករបៀបម៉េចទេ?
Did you know how to make Angkuoch Daek as well?

ខ្ញុំតែងតែឃើញគេធ្វើ។ គេដំដែក គេឆាប និងគេដុត។ វាពិបាកធ្វើជាងអង្គុចឬស្សី។
ទាល់តែមានជាងដំដែក ទើបធ្វើទៅកើត។ បើគ្មានជាងដែក យើងមិនអាចធ្វើវាទេ។
I often saw people making it. They pounded, sharpened and burned [the metal]. It is harder than making Angkuoch Russey. We cannot do it unless we have a blacksmith to help. If there is no blacksmith, we cannot make them.

[07:16]

តើនៅទីនេះក្រុងមានជាងដែកដែរ?
Does this village have a blacksmith?

មាន! តែគាត់មិនដែលឃើញគំរូ ដូច្នេះទោះខ្ញុំបង្ហាត់គាត់ ក៏គាត់មិនចេះធ្វើដែរ។
ណាមួយ ខ្ញុំមិនសូវបានយកចិត្តទុកដាក់ផង។ ប្រសិនបើមានគេមករកទិញ
ខ្ញុំប្រហែលអាចបង្ហាត់ឲ្យដំឲ្យ។
We do have. But he has never seen its shape/pattern before. So although I told him about it, he still cannot make it. Another reason is that I did not pay attention to it that much. If there were an order, I might be able to pressure him to make one.

តើគាមានធ្លាប់សាកល្បងឲ្យគាត់ដំឲ្យទេ?
Have you ever tried to ask him to pound it [shape the metal with a hammer]?

ខ្ញុំមិនទាន់បានសាកទេ គ្រាន់តែនិយាយប្រាប់គាត់។
I have never done that, just talked to him about it.

នៅពេលដែលគាប្រាប់ គេគាត់បាននិយាយតបដូចម្តេច?
How did he react when you talked to him?

គាត់ថា គាត់មិនសូវយល់ដែរ។ ខ្ញុំមិនបានគិតថាគាត់អាចធ្វើកើត។ គេក៏នឿយណាយ
ហើយមិនបានធ្វើ។
He said he does not know how to make it. I did not even hope that he could.
We were not in touch and he did not make it.

តើគាត់នៅចាំនូវប្រដាប់នៃការធ្វើដែកឬទេ?
Do you remember how to make the Angkuoch Daek?

ខ្ញុំនៅចាំនូវប្រដាប់ខ្ញុំនៅចាំបានថាគេធ្វើ ឬផ្លាស់របៀបណា។
I still remember. I remember how to make and to play.

តើគាធ្លាប់ចាប់អារម្មណ៍ធ្វើអង្គុចដែកដែរឬទេ?
But have you ever been interested to make the Angkuoch Daek?

ខ្ញុំធ្លាប់ចាប់អារម្មណ៍ដែរ តែជាងដែកគាត់មិនសូវច្បាស់។ ចាប់អារម្មណ៍
តែមិនដែលគិតថានឹងឲ្យគេធ្វើឲ្យទេ!
I used to, but the blacksmith was unsure. I was interested, but I never asked the blacksmith to make one.

[08:27]

ហេតុអ្វីបានជាគាត់មិនសូវចាប់អារម្មណ៍បែបនេះ?
Why were you not interested in it that much?

ខ្ញុំអត់មានពេល។ ខ្ញុំមានការងារ ហើយមិនបានចាប់លើរឿងនេះឲ្យបានច្បាស់។
ហើយខ្ញុំក៏មិននឹកស្មានថាគេនឹងស្រាវជ្រាវធ្វើឲ្យវាមានដូចពីដើមផង។
I did not have time. I have my personal job and I was not so keen on this subject. And I never thought that there would be research to revive this instrument.

អញ្ចឹងមានន័យថា គាត់មិនដែលឃើញគេចាប់អារម្មណ៍ស្រាវជ្រាវពីអង្គុចទេ?
You never thought that we would research this instrument?

អត់ទេ! មិនដែលមានទេ! ទើបពេលនេះដែលមានគេចាប់អារម្មណ៍ [សើច...]
ហើយបើអ្នកចាប់អារម្មណ៍ ខ្ញុំប្រហែលអាចឲ្យគេធ្វើវាឲ្យបាន។
ខ្ញុំកំពុងទាក់ទងជាមួយជាងដែក ថាគេជាងដែកអាចធ្វើបានឬមួយយ៉ាងណា។
No! I never did. Only now are there people interested this subject [Laughs...]. If you are interested, I might be able to ask someone to make one. I am in touch with a blacksmith now and I will see if he is able to make or not.

តើគាត់គិតថាគេអាចធ្វើកើតដែរឬអត់?
In your opinion, do you think he can make one?

បើខ្ញុំប្រាប់គេទៅ គេប្រហែលអាចធ្វើកើត!
If I tell him how, he might be able to make it.

[09:25]

[Tola speaks aside that this section is about history and cultural context.]
[នៅត្រង់កន្លែងនេះ តុលានិយាយថា នេះគឺជាវគ្គដែលលើកឡើងអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រ និងបរិបទវប្បធម៌។]

[09:38]

អំបាញ់មិនគាបានប្រាប់ខ្ញុំថា គាត់ឆ្ងាប់ឃើញឪពុកគាត់ផ្ទាល់អង្គុច។
តើគាត់នៅចាំដែរឬអត់ថាអង្គុចគេតែងប្រើនៅពេលណា?
Just now, you told me that you saw your father playing the Angkuoch. Do you remember in what context he used it?

គេប្រើអង្គុចនេះនៅពេលល្ងាច ពេលដែលគេសម្រាកពីការងារ។
នៅក្នុងភូមិខ្ញុំមានវត្តស្រះស្រង់ គាត់មានអង្គុច ហើយគាត់ផ្ទាល់លេង។
He used the Angkuoch in the evening after he was free from work. In the village Sras Srang, he had the Angkuoch and he liked to play.

ចុះចំណែកក្នុងកម្មវិធីផ្សេងៗ?
How about other ceremonies?

គាត់មិនលេងអង្គុចនេះជាក្លេង ឬលេងជាមួយគ្នាក្លឹកអ្វីទេ។
គាត់លេងអង្គុចនេះតែម្នាក់ឯង។ បើសិនជាខ្លួន គេអាចលេងជាមួយគ្នាក្លឹក
តែអង្គុចនេះគេផ្ទាល់លេងតែម្នាក់ឯង។
He did not play this instrument as a melody or play within a group. He always played alone. If it were flute, they can play that within a group, but this Angkuoch, they normally played alone.

[10:33]

តើគេអាចផ្ទុកជាសម្លេង ឬបទភ្លេងបានដែរឬក៏អត់?
Can the Angkuoch produce the sound and melody like a song?

វាមិនបទភ្លេងច្រើនទេ។ វាមានតិចតួច។
It does not have a lot of melody. It is just a small amount.

តាជឹងថាមានអ្វីខ្លះទេ?
Do you know how many songs?

មានយ៉ាងម៉េច?
What?

បទភ្លេងអង្គុច!
I'm referring to the melody of the Angkuoch.

បទភ្លេងអង្គុច...ប្រសិនគេមានទំនាក់ទំនង ក
ម្លោះក្រមុំគេនិយាយគ្នាដោយប្រើអង្គុច
The melody of the Angkuoch...when boys and girls have a relationship, they
interact with each other through the Angkuoch.

គេញ្ជែវគ្នានឹងអង្គុច?
Did they flirt with each other through the Angkuoch?

ប្តឹង! គេញ្ជែវគ្នានឹងអង្គុច។ គេទាក់ទងគ្នានឹងអង្គុច។
Yes! They flirted with each other through the Angkuoch. They interacted with
each other through Angkuoch.

គេញ្ជែវដូចម្តេចទៅ?
How did they flirt?

ភាគីមួយនិយាយ ហើយភាគីមួយទៀតអាចស្តាប់បាន
ដូច្នេះគេមិននិយាយនឹងមាត់ទេ គេនិយាយនឹងអង្គុចវិញម្តង។
When one person spoke through the Angkuoch, another was able to
understand. Therefore, they did not speak verbally but they used the
Angkuoch.

សូមភាស្តយពន្យល់?
Could you explain more?

ពេលដែលគេទាក់ទងគ្នា គេស្រលាញ់គ្នា ហើយសួរថាយល់ព្រម ឬមិនយល់ព្រម។
When they interacted with each other and they loved each other, they asked
whether the girl agreed or not.

អញ្ចឹងមានន័យថា ខាងស្រីចេះលេងអង្គុចដែរ?
So that means girl could play as well?

គេមិនលេងទេ តែគេចេះស្តាប់។ ព្រោះពេលគេលេងអង្គុច គេនិយាយ
នឹងស្តាប់តាមភាសាតាមរយៈអង្គុច។ គេអាចស្តាប់បាន។
The girl did not play but could listen. Because when someone played
Angkuoch, they spoke through the language used in the Angkuoch playing
and [the girl] listened. They could understand.

អង្គុចមានភាសាដែរ?
Does the Angkuoch have a language?

គេនិយាយតាមមាត់តាមរបៀបរបស់គេ។ [សើច...]
They spoke according to their ways. [Laughs...]

ទាល់តែខ្ញុំមានអង្គុច ទើបខ្ញុំអាចពន្យល់បាន។ នៅពេលដែលអត់មាន
ខ្ញុំមិនដឹងថាប្រាប់តាមរបៀបណា ទេ។
I can only explain if I have an Angkuoch. If I do not have one, I do not know
how to explain it to you well.

គេលេងដូចម្តេច?
How did they play?

គេនិយាយដោយការបញ្ចេញខ្យល់តាមអណ្តាតក្នុងការផ្លាស់របស់គេ។
They played by releasing breath through the tongue [of the instrument].

[12:22]

ហេតុអ្វីបានជាគេចាំបាច់ប្រើអង្គុចក្នុងការទាក់ទងមនុស្សស្រី?
Why did they have to use Angkuoch to flirt with the ladies?

នេះជារចន្តន៍មន្តរបស់គាត់ពីដើមមក។ ពួកគាត់អញ្ជឹងឯង។
It is a tradition that was inherited from the ancestors. They were like that.

តែគាត់ឆ្ងាប់ឃើញពួកគេធ្វើអញ្ជឹងឬអត់?
But have you ever witnessed people flirting through the Angkuoch?

ពេលនោះខ្ញុំនៅតូចៗ ហើយខ្ញុំមិនសូវយកចិត្តទុកដាក់ដែរ។ [សើច...]
When I was a young boy, but I did not pay attention much to it. [Laughs...]

តែគាត់ដឹងរឿងនេះដោយរបៀបណា?
But how do you know?

ចាស់ៗបុរាណ គាត់និយាយ។ គាត់ប្រាប់ខ្ញុំ។
Old people spoke about it. They told me.

[12:49]

តើគាត់នៅចាំដែរឬអត់ថាគាត់ប្រាប់តាមយ៉ាងម៉េចខ្លះ?
សូមគាត់ប្រាប់ដល់ក្មេងជំនាន់ក្រោយផង!
Do you remember what did they tell you? Please tell the young generation like me!

គាត់ប្រាប់ថា៖ «កាលពេលដែលអញនៅក្មេង អញទាក់ទងស្រី
តាមរយៈការផ្លាស់អង្គុចនេះណា។»
They told me, "When I was a young man, I flirted with ladies through the
Angkuoch playing."

ចុះម្តេចបានជាស្រីយល់?
How did the girls understand?

ពួកគេឆ្ងាប់ដើរជាមួយគ្នា ឆ្លុះហើយគេដឹង។
ដូចយើងសព្វថ្ងៃដែលប្រើទូរស័ព្ទទាក់ទងគ្នា ពេលនោះគេប្រើអង្គុចទាក់ទងគ្នា។

They used to hang out together so then they understood. It is like this generation now when people use the phone to talk to each other, but at that time they used the Angkuoch.

លីដេរ?

How did the girls hear?

ហេតុម្តេចបានអត់លី បើគេអង្គុយជិតៗគ្នា។

How could they not hear each other if they say close to each other.

នេះជាការកំសាន្តរបស់គេ។ របស់គាត់នេះជាទម្លាប់របស់គាត់ពីមុន។

It was their entertainment. It is the tradition that they liked to do in the past.

អញ្ចឹងចាស់ៗប្រើអង្គុយសម្រាប់ញើរគ្នា?

Did people use the Angkuoch to flirt?

មានមួយចំនួន អ្នកខ្លះប្រើ អ្នកខ្លះអត់!

Some. Some used it and some did not.

[13:45]

តែភាគច្រើនគេប្រើ?

But the majority used it?

បើនិយាយតាមការពិត ភាគច្រើនដែរ។

Frankly speaking, it was a big number.

គេប្រើ?

Did they?

បាទ!

Yes.

ចុះក្រៅពីលេងដើម្បីទាក់ទងស្រី គេប្រើអង្គុយដើម្បីធ្វើអ្វីទៀត?

Besides using it to flirt with girls, in what other contexts did they use Angkuoch?

ពេលល្ងាចៗឡើង ពេលដែលគេអផ្សុក ហើយចង់លំហែរកាយនៅមុខផ្ទះគេ គេផ្ទាត់ដើម្បីលំហែរចិត្ត និងលំហែរគំនិតរបស់គេ។

In the evening, when they felt bored and wanted to refresh their mind, they played Angkuoch to refresh their minds and their thoughts.

ចុះក្រៅពីលំហែរចិត្ត និងគំនិត តើអង្គុយមានសារៈសំខាន់ដូចម្តេចខ្លះ?

Asides from that, what is the importance of the Angkuoch?

តាមខ្ញុំមើលទៅ នោះជាទម្លាប់របស់គាត់។ ទម្លាប់បុរាណ ចាស់ៗធ្វើទុកឲ្យ ក៏គាត់បន្តៗលេង។ តែពេលនេះ វាអស់ហើយ គ្មានអ្នកណាលេងទៀតទេ។ ចប់ហើយ!

Based on my observation, it is a tradition. It is a tradition of the ancestors and they left it to people in the next generation and those people kept it going.

But now, it is lost. No one keeps playing it. It is finished.

[14:49]

ហេតុអ្វីបានជាគេឈប់លេង?

Why did they stop?

បើចាស់បុរាណ... ក្មេងសម័យថាវាហ្មសសម័យរបស់គេ។
Ancestors... people in this generation think that it is an old-fashioned tradition.

ហេតុអ្វីបានជាគេថាវាហ្មសសម័យ?
Why do they think it is old-fashioned?

ព្រោះគ្មានអ្នកណាគេយកចិត្តទុកដាក់ផង។
Because no one pays attention to it.

តើមានទំនៀមទម្លាប់ដែលទាក់ទងជាមួយនឹងអង្គចន្ទនេះទេ?
Are there any constraints involved with the Angkuoch?

យើងដូចជាគ្មានទំនៀមទម្លាប់នឹងអង្គចន្ទនេះទេ
វាគ្រាន់តែជារបស់ដែលចាស់ៗគាត់បន្សល់ទុកឲ្យ។
We do not have any traditions relating to this instrument. It is just something that was left to us from our ancestors.

ដូចពីមុនមានអ្នកខ្លះថា ស្រីៗគេមិនឲ្យលេងខ្លួន។ ចុះចំណែកអង្គចន្ទវិញ
វាមានលក្ខណៈបែបណាដែរ?
Like we had a constraint that women should not play the khloy [Khmer flute]. So how about the Angkuoch?

តាមការពិតទៅ ស្រីៗមិនដែលចូលចិត្តអង្គចន្ទនេះផង។ គាត់មិនចេះលេង។
គាត់មិនចេះផ្ទាត់។ ហើយនេះមិនមែនជារបស់គាត់ផង។ [សើច...]
មានតែបុរសៗទេដែលលេង!
Literally, women do not like to play Angkuoch. They do not know how. They cannot play and this is not their instrument. [Laughs...] Only men play.

[15:52]

ហេតុអ្វីបានជាប្រុសៗចូលចិត្តលេង តែស្រីបែរជាមិនចូលចិត្ត?
Why do men like to play and women don't?

រឿងនេះ ខ្ញុំអត់ដឹងដែរ។
I do not know about this either.

មិនមែនដោយសារគេគិតថា វាជាស្នៀមមួយដែលគេមិនគួរលេង?
It is not because they think it is an instrument that they cannot play?

បើតាមការពិតទៅ
... to be honest

បើតាមខ្ញុំយល់ របស់នេះគឺមិនមែនធ្វើឡើងសម្រាប់មនុស្សស្រី។
សម្រាប់តែមនុស្សប្រុស!
Based on my opinion, this instrument is not made for women. It is only for men.

មានន័យថា គាត់មិនដែលឃើញស្រីៗលេងទេ?
So that means you have never seen women playing it?

អត់ទេ! អត់ដែលបានឃើញផង!
No! I have never seen that.

[16:28]

តើអង្គុចមានទំនាក់ទំនងទៅកន្លែងពិសេសដែរឬយ៉ាងណា? ដូចជាកន្លែងធ្វើ?
Does the Angkuoch have a special connection to a particular place? Like the place to make it?

អត់ទេ! អត់មាន! យើងចង់ធ្វើនៅកន្លែងណាក៏បាន!
No, it does not. We can make Angkuoch wherever we want.

ហើយលេងនៅកន្លែងណាក៏បាន?
Same with playing?

បាន! វាគ្មានបញ្ហាអ្វីទេ។
Yes. It does not matter.

តែជាទូទៅ គាបើញគេលេងនៅឯណា?
Where did people normally play?

គេលេងនៅតាមផ្ទះគេ។ ថ្ងៃណាគេទំនេរ គេកាន់ទៅផ្ទះនៅតាមវាលស្រែជាដើម។
បើគេនៅក្បែរស្រែស្រង់ គេយកទៅផ្ទះនៅក្បែរមាត់ស្រះស្រង់។
People played Angkuoch in their houses. When they were free sometimes, they brought it to the rice field and played it right there. If they lived close to Sras Srong lake, they brought to play around there.

[17:02]

តើគេផ្ទុកនៅតាមវាលស្រែដែរ?
Did they play at the rice field as well?

ពេលដែលថ្ងៃឡើង គេអង្គុក ក៏ទៅអង្គុយលេង ហើយផ្ទុកលេង។
In the afternoon, if they were bored, they went and played there.

អ្នកដែលលេងអង្គុចភាគច្រើនជាក្មេងៗឬចាស់ៗ?
Did old people or young people play?

កាលពីដើម ជាទូទៅវាតិចដែរ។ វាអត់ទូទៅទេ។ ដូចយើងអ្នកលេងភ្លេង
អ្នកខ្លះដែលចូលចិត្ត គេក៏លេងភ្លេងទៅ។
Before, it was a small number. It was not very common. It was like musicians. If people like music, they play.

តើគេប្រើអង្គុចក្នុងពិធីបុណ្យ ឬពិធីសាសនាដែរឬទេ?
Was the Angkuoch used in ceremonies or for religious occasions?

បើតាមខ្ញុំមើលទៅ ដូចមិនដែលឃើញមាន។
មិនដែលឃើញមានលេងក្នុងពិធីបុណ្យទេ!
Based on what I observed, they did not use it for ceremonial occasions.

[18:03]

ក្នុងឱកាសអ្វីក៏ដោយ គេមិនប្រើអង្គុចទេ?
For any occasion?

អត់ដែលមានប្រើទេ! អង្គុចនេះដូចដែលខ្ញុំជម្រាបជូន គេផ្ទុកម្នាក់ឯង
មិនមានចូលជាមួយអ្នកភ្លេង ឬមួយនាគ ស្ត្រ ឬទ្រក៏អត់មាន។ គេលេងវាម្នាក់ឯង។
ប្រសិនបើខ្លួន គេលេងវាចូលជាមួយទ្រ ជាមួយតាយ តែចំណែកអង្គុចនេះ
ខ្ញុំសឹងតែមិនដែលឃើញគេលេងជាមួយក្រុមភ្លេងអ្វីផង។ លេងតែម្នាក់ឯងៗ!

They did not use it. As I told you, people played Angkuoch when they were alone. They did not play in a group or with other musical instruments like Roneat, Drum or Tro. They played it alone. If it were khloy [flute], they played that with tro or takhe, but for the Angkuoch, I have never seen it played with other instruments. Just solo!

តាគិតថា ហេតុអ្វីបានជាមិនឲ្យអង្គចលនាជាមួយឧបករណ៍ផ្សេង?
Why do you think it is not played with other instruments?

បើតាមខ្ញុំមើលទៅ វាអត់មានខ្សែណាមួយដែលអាចចូលជាមួយគេបាន។
I think it is because it has no string that fits with other sounds.

ខ្សែអ្វី?
What string?

ព្រោះទ្រមានខ្សែរបស់វា ហើយខ្លួនវាមានន្ទសម្រាប់ផ្គុំបើកបិទ តែអង្គចន្ទនេះផ្ទុកៗ។
វាមិនសូវមានចង្វាក់ដូចគេ។ ខ្ញុំមើលទៅ វាអត់មាន។
Like the Tro has its own string and khloy has its own hole but the Angkuoch does not have anything. It can't produce many rhythms like others. I think it does not have rhythm.

សម្លេងរបស់វាយ៉ាងម៉េចបានជាចូលជាមួយឧបករណ៍ផ្សេងមិនបាន?
How does the Angkuoch sound? Why can't it join with other instruments?

សម្លេងវាលីដោយឡែកតែឯង។ វាមិនអាចទាក់ទងជាមួយគេបាន។
តែតាមដែលខ្ញុំឃើញ គ្មានចាស់បុរាណលេងជាមួយទ្រ ឬជាមួយស្ករទេ។
ខ្ញុំមិនដែលដឹង។
Its sound is different. It cannot fit with other sounds. Based on what I have witnessed, there was no man who played it with Tro or drum. I do not understand why.

[19:40]

តែនៅពេលដែលវាផ្ទុកវា តើវាមានសម្លេងដូចម្តេច?
When you play, what does it sound like?

ប្រាប់របៀបនេះមិនកើតទេ! [សើច...]
I cannot tell through my lips. [Laughs...]

ធ្វើត្រាប់មាត់មិនបានទេឬ?
Can't you tell through your lips?

ពេលដែលយើងលេងអង្គច យើងត្រូវដកដង្ហើមចេញ និងផ្គុំចូលវិញ។
When we play the Angkuoch, we have to breathe out and breathe in.

ចុះត្រូវខាំដែរឬទេ?
Do you have to bite the Angkuoch as well?

បើសិនជាខ្ញុំ ខ្ញុំមិនដែលខាំទេ។ បើអ្នកផ្សេងខាំ ខ្ញុំប្រហែលមិនដឹងទេ។
ខ្ញុំផ្ទុកមិនដែលខាំទេ ខ្ញុំគ្រាន់តែដាក់ទល់នឹងធ្មេញ។
I personally do not bite it. I am not sure whether other people bite it. Whenever I play, I do not bite. I only hold it between my teeth.

ចុះត្រូវផ្ទុកបែបណាដើម្បីបានសម្លេងពិរោះ?
To get a good sound, how do you normally play?

ដើម្បីផ្ដាច់បានលឺពិរោះ យើងត្រូវដកដង្ហើមវែងៗ។
ហើយយើងត្រូវផ្ដាច់វែងដោយមានចង្វាក់ផង។

To get good sounds, we have to take a long breath. And we have to make a rhythm with that long breath.

[20:36]

តើអាចបង្កើតបទភ្លេងតាមរយៈអង្គចន្ទីនបានដែរឬទេ?
Can you make rhythm by playing the Angkuoch?

បាន! បង្កើតបាន! យើងអាចបង្កើតជាបទចម្រៀង
ឬនិយាយតាមបទបែបរបស់យើង។

Yes! I can. I can make the rhythm of songs, or speak in my own way.

មានន័យថាតាត្រូវបង្កើតសម្លេងនៃអង្គចន្ទីន ដោយលេងបណ្តើរ និងនិយាយក្នុងពេលតែមួយ?
So that means you have to make the sound of Angkuoch to the same rhythm as playing and speaking?

និយាយបណ្តើរ និងផ្ដាច់បណ្តើរបាន! ប៉ុន្តែយើងលឺតែសម្លេងនៃខ្យល់ដែលយើងផ្ដាច់។
I can speak while I am playing. But I only hear the sound that I play.

[21:17]

ខ្ញុំឲ្យតាមើលរូបមួយ។

មានបុរសម្នាក់នាំឧបករណ៍ក្នុងរូបនេះទៅរក្សាទុកក្នុងសារៈមន្ទីរនៃចក្រភពអង់គ្លេស។
គេយកទៅក្នុងឆ្នាំ១៨០០ (កើតម្រូវគេយកអង្គចន្ទីននោះទៅក្នុងឆ្នាំ១៩៦៦)។

តាគិតបែបណាចំពោះរូបនេះ? តើវាមានលក្ខណៈដូចអង្គចន្ទីនសម័យបច្ចុប្បន្នទេ?

I will show you a picture. There was a man who brought this instrument to put it in the British Museum. He took it there in around the 1800s [sic – in fact 1966]. What do you think about this picture? Is it the same as the Angkuoch in this generation?

អត់ទេ! ឧបករណ៍នេះដូចអង្គចន្ទីនសម័យនេះដែរ។ គ្រាន់តែចាស់បុរាណ
គាត់មិនបានបិទការទេត្រង់កន្លែងដែលយើងដាក់ក្រប។
រូបនេះដូចអង្គចន្ទីនដែលខ្ញុំធ្វើសម័យនេះដែរ។

This Angkuoch is the same as the Angkuoch nowadays. But the thing is that old people did not glue the 'covers' of the lamella. The Angkuoch in this picture is similar to the Angkuoch I make.

ចុះហេតុអ្វីបានជាអ្នកខ្លះធ្វើតូច ហើយអ្នកខ្លះទៀតធ្វើធំ?
Why do some people make it small and some make it big?

ទម្រង់អស់នេះស្រេចតែយើងអ្នកធ្វើទេ។ យើងធ្វើតូចក៏បាន ឬធ្វើធំក៏បាន។
វាមិនខុសគ្នាពីរបស់ខ្ញុំទេ។ ដូចគ្នា! ដូចគ្នាបេះបិទ!

It depends on the maker. We either can make it small or big. It does not look different from mine. Completely the same!

ចុះតាប្រាប់ថា តាគឡូវប្រើការ?
But you told me that you use glue?

ខ្ញុំបិទកន្លែងក្របរបស់វា។
I glue on the 'covers' for its lamella.

ក្របយ៉ាងម៉េច?
What covers?

អង្គុចមានក្របរបស់វា។ ពេលខ្ញុំបោះរួច ខ្ញុំបិតអណ្តាតរួច សឹមខ្ញុំចិត។ ត្រង់កន្លែងនេះ ខ្ញុំញាត់ឬស្សីផ្សេងដែលបានបិតហើយ។
Angkuoch has its own covers. After I make a hole, then I make the lamella and sharpen it. At this point, I add bamboo sticks as covers for the lamella.

តាញាត់អណ្តាតផ្សេង?
Did you put another lamella on?

កន្លែងហ្នឹងគេហៅ«ក្រប»។
We call this the 'cover'.

អញ្ជឹងគេញាត់អណ្តាតផ្សេង?
Did you add another lamella?

នេះជាអណ្តាត ហើយនេះជាក្របរបស់វា។
This is the lamella and this is its cover. [Points]

តែឥឡូវតាធ្វើអណ្តាតជាមួយអង្គុច ឬក៏ដោតអណ្តាតផ្សេង?
In your style of making, do you make the tongue of the Angkuoch? Or do you add it later?

អណ្តាតជាមួយអង្គុច តែនៅពេលយើងបិទឬស្សីទៅ យើងត្រូវដាក់ក្របពីលើអណ្តាត។ យើងត្រូវកាត់ប្រវែងនេះ បន្ទាប់មកយើងត្រូវសៀតវាពីលើ។
I make the lamella along with the Angkuoch! And when I craft the bamboo, I have to put the covers on top of it. I have to measure the length of the lamella and put the covers on.

[23:03]

អញ្ជឹងមានន័យថា ពេលនេះគាត់បានបន្ថែមក្រប?
So you add the covers?

ពេលមុន យើងធ្វើដូចគ្នា។ តែពីពេលមុន គាត់គ្មានអ្វីសម្រាប់បិតទេ។ ម្តោះហើយ បានជាក្របនោះរត់ទៅរត់មក។ តែដល់ពេលនេះយើងបិតការ ក្របនោះលែងរត់ទៅមក។ វានៅនឹង។
Before, we did the same. But he [the maker of the instrument in the photo] did not have glue. So he made the covers moving. But now we have glue so we can make the covers stay in one place. The covers are still.

ពេលដែលរត់ទៅមកអញ្ជឹង វាមានការលំបាក។ ចាស់បុរាណតែងធ្វើព្រិតព្រាង។ គាត់ធ្វើក្របនោះឲ្យឲ្យតឹង ដើម្បីកុំឲ្យរត់ទៅរត់មក។
When the covers move, it becomes difficult. Old people always made the instruments with all the attention to get it done perfectly. They made the covers stick tight to the body of the instrument so then covers could not move.

ចុះបើវាមានអ្វីកើតឡើង?
What happen if the covers move?

បើវាមាន អណ្តាតនឹងប៉ះក្របរបស់វា។
If the covers move, the lamella will touch the covers.

បើប៉ះទៅ សម្លេងអត់ល្អ?
When it touches, does it sound not good?

បាន! អត់លឺ! ផ្ទុកទៅសម្លេងមិនរលស់។

Yes. It makes no sound. When we play, it cannot produce a resonant sound.

នេះទាល់តែយើង... ដូចខ្ញុំថាអំបាញ់មិញ! មើលរូបបែបនេះមិនច្បាស់ទេ។
បើយើងយកឧបករណ៍មកមើល ទើបយើងដឹងថាគេត្រូវធ្វើរបៀបណាទើបលឺ។

Unless we... as I told you, we cannot see clearly through this picture. If we bring an instrument, we can understand how to make sounds.

[24:14]

អញ្ជើញមានន័យថា គេមិនបានដាក់ក្របទេលើឧបករណ៍មួយនេះ?

So did he put the covers on this instrument?

ដាក់ដូចគ្នា! តែយើងមើលមិនឃើញ ដូចនេះហើយទើបយើងមិនដឹង។

He did. However, we cannot see so then we do not know.

ដាក់ដូចគ្នា! មិនមែនខុសគ្នាទេ!

He put covers on as we do now. It is no different.

គិតទៅគេស្រាវជ្រាវ ហើយទុកបានយូរ! ស៊ីច! ឆ្នាំ១៨០០! [laughs...]

They researched and could keep it so long. Since the 1800s. [Laughs...]

តាគិតថា ទំហំពីរនេះប៉ុនគ្នាទេ? ឬឧបករណ៍ដែលគេធ្វើនោះតូចជាង?

Do you think the size of that instrument is the same to yours? Or is it smaller?

មិនប៉ុនគ្នាទេ! បើតាមខ្ញុំមើល អ្វីដែលគេធ្វើនេះធំជាងអ្វីដែលខ្ញុំធ្វើសព្វថ្ងៃ។
ប៉ុន្តែវាមិនមែនជាការពិបាកអ្វីទេរឿងធ្វើតូច ឬធំ។ យើងអាចធ្វើធំក៏បាន
ឬតូចក៏បាន។

The size is not the same. As I see it, I think it is bigger than the Angkuoch nowadays. However, it does not matter whether it is small or big. We can do both big and small.

[24:44]

ប៉ុន្តែពេលដែលយើងធ្វើតូចឬធំ តើសម្លេងរបស់វាខុសគ្នាដែរឬទេ?

When the instrument is small or big, does it sound the same?

បាន! ខុសគ្នា! បើយើងធ្វើធំ សម្លេងវានឹងលឺធំ។

ហើយប្រសិនបើ...នេះគេមានរង្វាស់របស់គេ។ ប្រសិនបើយើងធ្វើធំ

យើងត្រូវបិទត្រង់ក៏នេះឲ្យវែង។ បើយើងធ្វើតូច យើងបិទកកឲ្យខ្លី។

ប្រសិនបើយើងធ្វើតូច ហើយបិទកកឲ្យវែង នោះសម្លេងវានឹងមិនលឺទេ។

Different! If we make it big, it will sound louder. And if we... it has its own measurement. If we make it small, we have to make a long neck. If we make it small, we have to make a short neck. If we make it small and keep a long neck, it does not sound good.

អញ្ជើញនៅពេលដែលគាត់ធ្វើអង្គុច តាត្រូវតែវាស់វែង?

Do you have to measure when you make Angkuoch?

វាស់! ប្រសិនបើខ្ញុំមិនវាស់ វាខុសគ្នា និងក្បួន ដូច្នេះវានឹងមិនលឺទេ។

You have to measure! If I do not measure, it is wrong and then it will not make a sound.

ប្រវែងនេះ២៣សង់ទីម៉ែត្រ!

This is 23 centimeters.

ពីរតឹក បីហ៊ុន។ នេះធំជាង។ ទេ! ដូចជាប្រហាក់ប្រហែលគ្នា!

តែខ្ញុំមិនបានយកអង្គចមក។ ខ្ញុំទុកនៅផ្ទះ។

23 centimeters. It is bigger. No! It is the same. I did not bring my Angkuoch here. I left it at home.

[25:53]

តើក្មេង មនុស្ស ស្រី ឬប្រុសសុទ្ធតែអាចធ្វើអង្គចបាន?

Can children, women and men make the Angkuoch?

បើតាមខ្ញុំមើល ភាគច្រើនជាមនុស្សប្រុសដែលធ្វើអង្គច។ មនុស្សស្រីមិនធ្វើទេ។

ដូចខ្ញុំថា មិនសូវមានមនុស្សធ្វើច្រើនទេ។ អ្នកធ្វើតិចណាស់។

Based on my observation, the majority are men. Women do not make it. As I said, there are not many people who make this instrument. Only a small number of makers.

តើមានគំនាបអ្វីដែលហាមមនុស្សស្រីមិនឲ្យធ្វើអង្គច?

Are there any constraints saying that women cannot make Angkuoch?

អត់ទេ! មិនមានទេ! មូលហេតុត្រង់ថា គាត់មិនចង់ធ្វើ។ គាត់មិនធ្វើ។

គ្មានទំនៀមទម្លាប់ណាប្រាប់មនុស្សស្រីមិនឲ្យធ្វើទេ។ អត់មានទេ!

No! There is no constraint. The reason is that they do not want to make. They do not make. There are no constraints saying that women cannot make. No.

តែពួកគាត់អាចលេងបានដែរឬទេ?

But can they play?

អាចលេងបាន!

They can.

តើគាត់ឆ្កាប់ឃើញមនុស្សស្រីលេងអង្គចដែរឬអត់ទេ?

Have you ever seen women making the Angkuoch?

ភាគតិច! មិនមានច្រើនទេ!

Small number. Not many!

[26:42]

ឥឡូវនេះនៅមានស្រីៗលេងឧបករណ៍នេះដែរឬទេ?

Nowadays, do women play this instrument?

អត់ទេ! មិនមានទេសព្វថ្ងៃ!

No! There is no one.

មានតែក្មេងៗដែលមកទិញយកទៅលក់ឲ្យភ្ញៀវ!

There are only young girls who came to buy them, in order to sell them to tourists.

មានន័យថា ក្មេងស្រីៗមកទិញយកទៅលក់ឲ្យភ្ញៀវ?

Only girls who came to buy for selling them to tourists?

បាទ! ទិញយកទៅលក់ឲ្យភ្ញៀវ! នៅមានដែរ!

Yes! They bought them for selling. There are some people still doing that.

តែពីដើមឡើយ គាត់ឆាប់ឃើញមានមនុស្សស្រីលេងដែរ?
Have you seen women playing this instrument before?

ទេ! ដូចមិនមានឃើញលេងផង!
No, I never have.

ដូចគាប្រាប់ថា មនុស្សចាស់ផ្ទុកអង្គចសម្រាប់រំសាយទុក្ខ ចុះក្មេងៗ?
តើគេលេងដើម្បីអ្វីដែរ?
You told me that older people play Angkuoch to refresh their minds. How about young ones? What do they play for?

ពួកគាត់គ្រាន់តែលេង...ធម្មតា!
They just play for fun... nothing special!

[27:23]

ពីដើមដែលតានិយាយថាឆាប់ឃើញមនុស្សស្រីលេងភាគតិចនោះ
តើមានស្គាល់ពួកគាត់ដែរឬអត់?
You said that you used to see a small number of women playing Angkuoch before. Did you also know them?

ពួកគាត់មិនបានរស់នៅដល់សព្វថ្ងៃទេ។ តែពេលនោះ ខ្ញុំនៅតូចដែរ។
ដល់ពេលជំនាន់ក្រោយនេះមក ខ្ញុំមិនដែលឃើញមានក្មេងៗលេងផង។ ដូចខ្ញុំថា
មានតែក្មេងលក់ដូរ។ គេទិញ ហើយយកទៅលក់នៅតាមប្រាសាទ។
They all passed away. At that time, I was young. In this generation, I have never
seen young ones play. As I said, they only buy it for selling. They buy and they
sell at the temples.

ចុះមនុស្សស្រី?
How about women?

ស្រីៗមានតែកូនក្មេងលក់ដូរ! លក់ឲ្យភ្ញៀវទេសចរណ៍!
Young girls sell these instruments. They sell them to tourists!

[28:10]

ចំពោះតា តើស្គាល់អង្គចប៉ុន្មានប្រភេទ?
How many types of Angkuoch do you know?

ខ្ញុំស្គាល់តែពីរប្រភេទទេ។ មានតែអង្គចដែក និងអង្គចឫស្សី។
I know only two types, Angkuoch Daek and Angkuoch Russey.

តើតាដឹងថា ប្រភេទអង្គចមួយណាដែលចាស់ជាងគេដែរឬអត់?
Do you know which type is the oldest?

ខ្ញុំមិនដឹងថាប្រភេទមួយណាចាស់ជាងគេផង។ ខ្ញុំគ្រាន់តែដឹងថាអង្គចដែក
និងអង្គចឫស្សីមានអាយុប្រហាក់ប្រហែលនឹងគ្នា។
I do not know. I only know that the age of Angkuoch Daek and Angkuoch
Russey is the same.

តើតាដឹងទេថា អង្គចកើតមានឡើងក្នុងឆ្នាំណា?
Do you know when the Angkuoch began to exist?

អត់ដឹងផង! អត់ដែលដឹងក្នុងឆ្នាំណាផង! ខ្ញុំគ្រាន់តែដឹងថា នៅពេលដែលខ្ញុំធំដឹងក្តី ខ្ញុំដឹងថាមាន។

No. I do not know in what year. I only know that Khmer have Angkuoch when I was growing up.

អញ្ចឹងធំដឹងក្តីមក តើឃើញមានអ្នកលេង?

When you grew up, did you see people play Angkuoch?

ខ្ញុំឃើញមានអ្នកលេង និងមានអ្នកធ្វើ។ ខ្ញុំអត់ឃើញមានក្នុងសម័យសង្គ្រាម។ ខ្ញុំឃើញមានកាលពីមុនឆ្នាំ៧០ ដូច្នេះខ្ញុំមិនដឹងថាវាកើតមានក្នុងឆ្នាំណាដែរ។

I saw the players and makers. I did not see any in the Khmer Rouge regime. I saw them before 1970s so I am not sure what year it began to exist.

[29:08]

ហេតុអ្វីបានជាគេមិនលេងអង្គចក្កសម័យសង្គ្រាម?

Why didn't they play in Khmer Rouge regime?

ចុះយើងមានភ្ញៀវទេសចរណ៍ពីណាមក? អត់មានទេ! ហើយគេមិនឲ្យយើងធ្វើផង។

How could we have tourists at that time? No. And they [the Khmer Rouge] did not allow us to make them.

ហេតុអ្វីបានជាគេមិនឲ្យធ្វើ?

Why didn't they allow it?

ខ្ញុំមិនដឹងដែរ។ សម័យនោះជាសម័យខ្មែរក្រហម។ [សើច...]

I do not know. That period is the Khmer Rouge period. [Laughs...]

តាមគំនិតរបស់តា តើមនុស្សអាយុប៉ុន្មានដែលអាចចាប់ផ្តើមលេង ឬរៀនធ្វើអង្គចក្កបាន?

In your opinion, when can people start to play and make Angkuoch?

បើតាមខ្ញុំគិតទៅ ពេលណាដែលគាត់ដឹងក្តី ហើយអាចផ្លាស់បាន។

I think they can start when they are growing up and they'll be able to play.

[29:48 - END]